

Tvoříme plán zahrady

Zimní období je nejvhodnější doba pro plánování zahrady, je více času a tím, jak se člověk těší na jaro, má i více fantazie, jak by jeho budoucí zahrada mohla vypadat. Pokud jste se rozhodli, že si vytvoříte vlastnoruční plán své budoucí zahrady, budete krom dostatečné fantazie a určité představy, potřebovat také alespoň částečnou znalost nejen sortimentu, ale také nároků jednotlivých rostlin. S plánováním zahrady příliš neotálejte. Většinou, bohužel, si na svoji zahradu majitelé vzpomenou až ve chvíli, kdy se např. stavba domu chýlí ke konci, příp. několik let po jejím dokončení. Samozřejmě lze podotknout, že ne každý má finance na to, aby zároveň s domem vznikala zahrada, ale je potvrzeno, že náklady vynaložené na dodatečné založení zahrady se zvýší o 5 až 30 %. Ve většině okolních zemí je dokonce návrh zahrady součástí dokumentace pro stavební povolení, u nás se však tato skutečnost nebere příliš v potaz.

Použitelný plán zahrady nevznikne ze dne na den, proto je dobré vytvořit si nejprve v hlavě nějakou představu a tuto představu nechat pěkně „uzrát“. Pro inspiraci je vhodné nejen načíst odbornou literaturu, které je na trhu dostatek, ale také navštěvovat různé zahrady a parky. Inspiraci čerpejte také na zahraniční dovolené, řadu prvků např. ze Středomoří lze uplatnit také v našich podmínkách, jen je třeba vědět, jak na to.

Ve chvíli, kdy víme co, kde a proč budeme vysazovat a budovat, můžeme se pustit do velkého plánování. Jak tedy začít?

K tomu, aby vaše představa o budoucí zahradě spatřila světlo světa, budete potřebovat jednak obyčejnou tužku a nějaký papír, nejlépe tzv. snímací papír, který používají také zahradní architekti. Snímací papír, jakožto i ostatní pomůcky pro rýsování a kreslení, dostanete v každém dobrém papírnictví. Tento papír je poměrně levná záležitost, většinou se prodává v rolích, ale v některých papírnictvích se objevuje i nařezaný na různé formáty. Pokud navrhujete například pouze trvalkový záhon, bohatě vám postačí formát A4 kancelářského papíru, ale pokud se chystáte navrhnout celou zahradu, pro přehlednost výkresu si snímací papír pořídte. V papírnictví rovněž pořídíte různé šablony, měřítka, křivítka, apod., díky kterým vám půjde navrhování jedna radost.

Jako první vzniká tzv. plán ideový (skica), kdy si zakreslíte polohu domu a stávajících staveb či dřevin, jsou-li na pozemku již nějaké (např. pokud jste zakoupili domek i se stávající zahradou). Po té zakreslete jednotlivé vámi naplánované stavby, např. skleník, altán, pergolu,

bazén, dětský koutek, apod. Máte-li rozmístěné stavby, začněte postupně zakreslovat vybrané rostliny. Začněte dřevinami, které tvoří kostru zahrady, či budou vysázené jako solitéry, jinými slovy, těmi, které jsou nejvyšší, nejširší, nejbarevnější, apod. Tyto dřeviny vám budou tvořit dominantu celé zahrady, proto při jejich výběru buďte obzvlášť pečliví. Teprve po rozmístění výrazných dřevin, rozmístíte po pozemku keře, trvalky, letničkové záhony a nezapomeňte do budoucí kompozice navrhnout travnaté plochy. Nezapomeňte si také do výkresu poznačit, kudy povede cesta, příp. náhrada cest např. v podobě šlapáků.

Pro zakreslení jednotlivých prvků se v praxi využívají tzv. půdorysné značky a rastry. **Půdorysné značky** se používají pro grafické vyjádření rostlinných prvků a přírodních doplňků v určitém měřítku, neplatí zde dosud žádná speciální norma. To znamená, jakou značku si pro daný prvek zvolíte, je čistě na vás, pro inspiraci slouží obr. č. 1 s velmi jednoduchými značkami, které zvládne i ten nejhorší malíř.

Rastry se uplatňují ke grafickému rozlišení ploch s různým využitím, např. trávničky, záhony, cesty, dlažby, hřiště, atd., přičemž jsou blíže vysvětleny v legendě výkresu.

Až potud máte poměrně volnou ruku, nyní si však uveďme tři nejdůležitější body, které byste měli při tvorbě plánu zahrady dodržet.

1. **Měřítko výkresu** – udává v jakém vztahu jsou rozměry na výkrese k rozměrům ve skutečnosti, nejčastěji v porovnání s určitým standardem – obecně s délkovým metrem. Bez vhodně zvoleného měřítka nelze vaši představu přenést do skutečnosti. Pro volbu měřítka jsou rozhodující především následující kritéria: velikost pozemku, který bude předmětem návrhu a míra podrobností, které chceme vyjádřit, čím podrobnější výkres, tím větší měřítko.

Pro představu, budete-li navrhovat osázení trvalkového záhonu, použijete měřítko 1:20 nebo 1:50, pro návrh běžné rodinné zahrady, cca do 1500 m² využijete měřítko 1:100 nebo 1:200 a pro rozlehlější pozemky s rozlohou nad 1500 m² bude nejvhodnější měřítko 1:500, aj. Je důležité si uvědomit a hlavně představit zvolené měřítko ve skutečnosti, v čemž se nejvíce chybí. Díky tomu, že si neuvědomíte, že např. měřítko 1:100 znamená, že 1 cm na plánu je 100 cm, tedy 1 m ve skutečnosti, můžete nakoupit chybné množství rostlin, objednat nedostatečné množství zeminy nebo vyset nedostatečné množství travního osiva.

2. **Světové strany** – přímo do plánu si pomocí větrné růžice (viz. obr. č. 1) označte jak je situovaná vaše zahrada, což je důležité především nejen z hlediska výběru vhodného

sortimentu rostlin, ale také proto, že orientace ke světovým stranám významně ovlivňuje koncepci sadovnického návrhu. Máte-li zahradu situovanou na jih, znamená to, že na ní bude svítit po většinu dne slunce, tudíž sem nemůžete vysadit např. skupinu Rhododendronů s vřesy, protože právě tyto rostliny vyžadují polostín či stín. Do plánu si také zakreslete případné zastínění nejen od vašeho domu, ale také od domu souseda, zastínění např. od vysokého živého plotu, apod.

3. **Vyznačení inženýrských sítí** – než budete kopat jámu pro vaši oblíbenou dřevinu, zjistěte si, kudy po pozemku vedou inženýrské sítě, tzn. el. vedení, plynovod, vodovody, kanalizace, aj.

Jakmile jste se svým dílkem spokojeni, můžete si výkres ponechat buď na snímacím papíře, nebo jej překreslit na tzv. papír pauzovací (pauzák), který je pevnější a na kterém můžete návrh donést do některých z Copycenter, kde vám jej nakopírují na papír. V Copycentru vám jej také naskládají na A4, především v případech, kdy kopírujete na větší formáty, např. A2 až A0. Takto naskládaný plán si uložíte do desek a čekáte až přijde jaro, abyste se mohli pustit do budování vaší zahrady snů.

Při pročítání výše uvedených skutečností možná nabudete dojmu, že na to, abyste vytvořili plán zahrady, nestačíte. V takové situaci kontaktujte zahradního architekta nejlépe ve vašem okolí. A vybírejte pečlivě, nejlépe na doporučení vašich známých, protože ne každý, kdo si říká v dnešní době „odborník“ vám nabídne cenné rady a letité zkušenosti.

Zahradní architekt si s vámi domluví schůzku, nejčastěji přímo na „místě činu“, tzn. na pozemku, kde zahrada bude a zjistí, jakou máte představu nejen z hlediska rostlinných druhů, ale také z hlediska finančního. Ujednání o rozsahu dokumentace, ceně a termínu předání je nejlépe odsouhlasit písemně prostřednictvím smlouvy o dílo. Po té si od vás převezme projektovou dokumentaci k pozemku, kterou většinou máte doma k dispozici. Pokud ne, sám si vše změří, zakreslí, apod. Na základě této schůzky vzniká několik ideových plánů, ze kterých si na další schůzce vyberete variantu návrhu, která vás nejvíce oslovila a nejvíce splňuje vaše požadavky. Tuto variantu architekt překreslí na plán hlavní daný půdorysným řešením, který krom samotného návrhu obsahuje legendu (vysvětlení půdorysných značek a rastrů), rozpisku a větrnou růžici (označení světových stran). Každý výkres musí obsahovat jméno a adresu odpovědného autora a termín zpracování. Nedílnou součástí návrhu je také technická zpráva a rozpis nákladů na založení zahrady. Pokud se

rozhodnete, že architekt vám zahradu také zrealizuje (což je pro autora návrhu největší potěšení), spolu s plánem hlavním vzniká také plán osazovací, který na rozdíl od hlavního plánu obsahuje počty rostlin, výšku substrátu, kůry, apod., dle něj pak samotná zahrada vzniká. Výhodou je, že architekt odborně dohlíží na průběh realizace zahrady a řeší někdy nepředvídatelné situace.

Velmi dobrým bonusem je, pokud architekt vlastní speciální program na projektování zahrad, ve kterém vám bude moci ukázat, jak bude vaše zahrada vypadat nejen v době výsadby, ale také za dva, tři roky či dvacet let. A co více, ve vaší zahradě se budete moci virtuálně procházet – i takovéto vymoženosti současná doba nabízí. Program pro projektování zahrad si můžete opatřit i vy sami, ale budete muset sáhnout hlouběji do kapsy, ty nejlevnější vás budou stát kolem dvaceti tisíc korun. Pokud byste si ale chtěli tento program jen vyzkoušet, stáhněte si některou z demo verzí těchto programů, které jsou většinou zdarma ke stažení na internetu. Uvidíte, jak vás bude navrhování vaší zahrady bavit.

V některých případech, a těch je většina, architekt kreslí plán v ruce a k popisu jednotlivých prvků používá sadovnické písmo. I toto je někdy dobré znamení, že před vámi stojí odborník, který zahradnický obor vystudoval a měl by být tudíž schopen vám nabídnout tolik potřebné odborné rady. Někdy se totiž stává, že někteří „rádoby“ odborníci na zahrady, svoji nedostatečnou znalost oboru schovávají za program k projektování zahrad, který všechnu práci takřka odvede za ně.

Přeji vám tedy dostatek inspirace a fantazie při vašem plánování, není totiž nic smysluplnějšího, než když své představě o zahradě vdechnete život.